

України або Верховної Рада України. А тому закріплений в Законі порядок формування НАБУ не відповідає конституційним вимогам і може бути встановлений тільки після внесення відповідних змін до Конституції України.

З огляду на викладене, такий законодавчий порядок утворення, визначення структури та штату антикорупційної прокуратури призведе до втрачання незалежності формування та діяльності органів прокуратури України як єдиної незалежної системи. Тому доцільно позбавити Директора НАБУ повноваження передбаченого ч. 3 ст. 7 Закону України «Про прокуратуру» погоджувати рішення Генерального прокурора України щодо утворення Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, визначення її структури і штату.

ІСКЕНДЕРОВ Е. Ф. ОГЛИ

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри організації судових та правоохоронних органів,
кандидат юридичних наук

МІСЦЕ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ В ПРАВООХОРОННІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

Суттєві перетворення в соціально-політичному, економічному й духовному житті України супроводжуються кардинальним перетворенням національного законодавства, реформуванням правових систем і державно-правових інститутів влади, у тому числі системи органів досудового розслідування, правове положення яких зазнає істотних змін. Проведення судово-правової реформи в Україні тісно пов'язане з визначенням ролі, місця, статусу, функцій і повноважень цих органів в державному правоохоронному механізмі.

Протягом останніх декількох років, що минули в моменту прийняття нового Кримінального процесуального кодексу України, йде реформування системи досудового розслідування. Цей процес супроводжується прийняттям нових законодавчих положень та створенням відповідно нових державних органів, уповноважених здійснювати досудове розслідування.

Принципово новим органом стало Державне бюро розслідувань (далі — ДБР), закон про яке був прийнятий 12 листопада 2015 року. Вказаний Закон України визначає Державне бюро розслідувань як центральний орган виконавчої влади, що здійснює правоохоронну діяльність з метою запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування злочинів, віднесених до його компетенції (стаття 1).

З цього визначення виникає логічне питання, чи відноситься ДБР до правоохоронних органів? Відповідь на це питання важливе теоретичне та практичне значення.

Закон про ДБР від 12 листопада 2015 року однозначно ствердною відповіді не надає, оскільки у наведеній статті 1 лише вказується, що ДБР лише здійснює правоохоронну діяльність. Отже, доцільно проаналізувати відповідні законодавчі норми, що стосуються інших правоохоронних органів. Відповідно до частини 1 статті 1 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» від 14 жовтня 2014 року Національне бюро є державним правоохоронним органом (Відомості Верховної Ради. — 2014. — № 47. — Ст. 2051). Визначається як правоохоронний орган у частині 1 статті 1 галузевого Закону і Служба безпеки України (Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 27. — Ст. 382). Органи прокуратури та національної поліції у відповідних спеціальних законах не визначаються як правоохоронні. Водночас у Законі України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» від 23 грудня 1993 року (Відомості Верховної Ради України. — 1994. — № 11. — Ст. 50) у статті 2 наводить перелік правоохоронних органів, в якому перелічуються, окрім інших, органи поліції та прокуратури. В той же час прямої вказівки про ДБР у цьому переліку немає.

Опосередковано виспівок про віднесення ДБР до правоохоронних органів можна зробити з того, що в Законі від 23 грудня 1993 року у згаданій статті 2 є загальна вказівка на те, що до правоохоронних можна віднести також «інші органи, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції». Однак не потребує додаткового доведення теза про те, що не кожен орган, якій може здійснювати правоохоронні, а тим більше правозастосовні функції, слід неодмінно відносити до кола правоохоронних.

Водночас з теоретичної точки зору чітко усталеною є гіпотеза, що орган державної влади, який спеціально створений для здійснення правоохоронної діяльності (у цьому випадку — здійснення досудового розслідування) визнається правоохоронним.

Ще однією опосередкованою вказівкою, що ДБР слід відносити до кола правоохоронних органів є положення пункту «з» статті 14 Закону від 23 грудня 1993 року, в якому визначаються суб'єкти прийняття рішення про вжиття спеціальних заходів забезпечення безпеки щодо захисту службовців Державного бюро розслідувань та їхніх близьких родичів.

Отже аналіз теоретичних та законодавчих положень дозволяє віднести безумовно віднести ДБР до кола правоохоронних органів та вважаємо за доцільне запропонувати статтю 1 галузевого закону викласти в такій редакції: «1. Державне бюро розслідувань є державним правоохоронним органом, на який покладається запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування злочинів, віднесених до

його компетенції». Слід також доповнити вказівкою про ДБР у статті 2 Закону від 23 грудня 1993 року, яка визначає коло правоохоронних органів.

Окрім теоретичного питання щодо віднесення ДБР до кола правоохоронних органів має і практичне значення. Це пов'язано з тим, що на органи прокуратури покладастся здійснення координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності. Чинне законодавство визначає також обмеження, пов'язані із проходженням служби в правоохоронних органах. І наостанок зауважимо, що найбільше значення чітке вирішення цього питання має в частині визначення гарантій діяльності ДБР, оскільки, наприклад кримінальне законодавство встановлює відповідальність за опір працівникові правоохоронного органу (ст. 342 КК України), втручання в діяльність працівника такого органу (ст. 343 КК України), погроза або насильство щодо нього (ст. 345 КК України), умисне знищення або пошкодження майна його майна (ст. 347 КК України) тощо. І дуже важливе, щоб встановлені гарантії діяльності для правоохоронців поширювались і на працівників ДБР.

БИЛИЦЯ І. О.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри організації судових та правоохоронних органів,
кандидат юридичних наук

РОЛЬ ПСИХОЛОГІЧНОГО КЛІМАТУ У РОБОТІ ПРОКУРОРСЬКОГО КОЛЕКТИВУ

До умов нормальної життєдіяльності прокуратур, безумовно, відноситься їх належне фінансове і матеріальне забезпечення, особливо сучасною оргтехнікою; належний рівень оплати праці та іншого забезпечення. Проте не менш важливішою передумовою згуртованості колективу прокуратури є забезпечення в ній нормального психологічного клімату, який, у свою чергу, є запорукою додержання етичних правил у стосунках між членами колективу.

Визначення психологічного клімату в суспільстві походить від терміна «психологія» як науки і сукупності психічних особливостей соціальної, національної та іншої групи людей [1, с. 72]. У деяких наукових визначеннях під психологічним кліматом у колективі розуміють самопочуття кожної особистості, її задоволення групою, комфортність перебування в ній (Н. Обран-Лембрик), стійкий психологічний настрій, що значною мірою впливає на взаємини людей, їхнє ставлення до праці та навколишнього середовища (Н. Коломінський), атмосферу, домінуючі відносини,